
ХАРАКТЕРИСТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗКУЛЬТУРНО-ОЗДОРОВЧОЇ РОБОТИ В ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Вікторія Маринич, Ірина Когут

Резюме. Проаналізована специфіка організації фізкультурно-оздоровчої роботи во внескільних навчальних закладах з метою удосконалення організаційних основ її функціонування. В результаті порівняння даних охарактеризовані основні форми організації фізкультурно-оздоровчої роботи во внескільних навчальних закладах і дитячо-юнацьких спортивних школах, а також визначено їх спрямованість. Підтверджено перевагу в складових організації фізкультурно-оздоровчої роботи внескільних навчальних закладів.

Ключевые слова: організаційні форми внескільного навчання, групові заняття, індивідуальне заняття, масові заходи.

Summary. The specificity of physical education and health-improving activities in out-of-schools educational establishments was analyzed with the aim to improve organizational principles of its implementation. The basic forms of organization of physical education and health-improving activities in out-of-school educational establishments were revealed and described as well as their focus was examined. Advantages of the organizational components of sports and recreation activities in out-of-school educational organizations were proved.

Keywords: organizational forms of extra-curricular education, group classes, individual classes, public events.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загрозовою для майбутнього держави і здоров'я її громадян є ситуація, коли кожен п'ятий громадянин України страждає на ожиріння. Цю інформацію повідомлено в звіті ООН щодо проблеми з надлишковою вагою у світі, згідно з яким, перше місце у рейтингу посіла острівна держава Науру (понад 70 % мешканців страждають на ожиріння), друге – Кувейт (майже половина), третє – Мексика (понад дві третини), четверте – США (кількість людей з ожирінням нижча лише на 1 %). Сьогодні Україна не вийшла в двадцять країн, жителі яких страждають надмірною вагою. Проте слід відмітити, що від 1999 р. кількість людей із ожирінням у світі зростає з вражаючою швидкістю. Ситуація набуває ознак епідемії, адже мають зайву вагу понад 70 % дорослих і 35 % дітей [3]. Причинами надлишкової ваги фахівці називають неправильне харчування і недостатній рівень фізичної активності [8].

Відповідно до проекту Закону України «Про загальнодержавну соціальну програму розвитку фізичної культури і спорту на 2013–2017 роки» серед основних завдань визначено збільшення рухової активності дітей та молоді до 8–12 год на тиждень, у тому числі із залученням батьків до такого процесу. Для цього необхідно впроваджувати різноманітні форми фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в навчальних закладах [6].

Сучасна роль фізичного виховання у просвітницькому педагогічному процесі визначається у популяризації масового спорту та розвитку фізкультурно-спортивного руху як засобу збереження і зміцнення здоров'я нації [1, 5, 7].

Розробка інноваційних форм фізкультурно-оздоровчої роботи в закладах освіти України, в тому числі з використанням потенційних можливостей позашкільної освіти в наданні якісних освітніх і виховних послуг фізкультурно-спортивного і оздоровчого напрямів є особливо актуальною для вирішення нагальних проблем зі здоров'ям підрастаючого покоління України.

Роботу виконано згідно зі Зведеним планом НДР у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темами 3.1 «Вдосконалення програмно-нормативних засад фізичного виховання в навчальних закладах» та 1.10 «Соціально-гуманістичні засади розвитку адаптивного спорту в Україні».

Мета дослідження – аналіз специфіки організації фізкультурно-оздоровчої роботи позашкільних навчальних закладів задля удосконалення організаційних засад її функціонування.

Методи дослідження: аналіз, синтез, порівняння і узагальнення науково-методичної літератури, нормативно-правових документів та матеріалів мережі Інтернет.

Результати дослідження та їх обговорення.

Положенням про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України (наказ МОН України № 458 від 02.08.2005 р.) регламентується система обов'язкових та позаурочних дидактичних компонентів. Наприклад, обов'язковий дидактичний компонент фізичного виховання дітей та учнівської молоді реалізується на уроках або заняттях, а також фізкультурно-оздоровчих заходах у режимі навчального дня [2]. Таким чином, формуються основи фізичної культури особистості відповідно до Державних стандартів початкової загальної освіти та базової і повної загальної середньої освіти освітньої галузі «Здоров'я і фізична культура».

Позаурочний дидактичний компонент фізичного виховання дітей та учнівської молоді реалізується на заняттях у секціях та гуртках спортивного спрямування дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладів, позашкільних навчальних закладах (ПНЗ), під час самостійних занять, участі у фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходах. Він доповнює обов'язковий компонент з урахуванням індивідуальних мотивів, інтересів і потреб, природних здібностей та стану здоров'я особистості.

Позашкільне фізичне (спортивне) виховання дітей та учнівської молоді у позаурочний час поза школою здійснюється позашкільними навчальними закладами: дитячо-юнацькими спортивними школами (ДЮСШ), спеціалізованими дитячо-юнацькими школами олімпійського резерву (СДЮШОР), будинками дитячої творчості, туристично-краєзнавчими станціями та центрами туризму, секціями, гуртками з різних видів спорту, що працюють відповідно до положень про їх діяльність.

Позашкільна освіта – сукупність знань, умінь та навичок, що отримують вихованці, учні і слухачі в позашкільних навчальних закладах у час, вільний від навчання в загальноосвітніх та інших навчальних закладах. Вона здобувається громадянами у позаурочний та позанавчальний час у ПНЗ та інших навчальних закладах, які виступають як центри позашкільної освіти. В структурі позашкільної освіти центральне місце займають ПНЗ, в тому числі ДЮСШ. Вони організують і проводять фізкультурно-оздоровчу роботу, що визначається як важлива складова освітнього процесу.

Система організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи в ПНЗ (наказ МОН № 486 від 21.07.2003 р.; лист ПТЗО № 14.1/10-2574 від 25.07.2013 р.) включає різні заходи: фізкультурно-оздоровчі, спортивно-масові в навчальних закладах, спортивні заходи – участь навчальних закладів у районних (міських), Кримських республікан-

ських, обласних, Київських і Севастопольських міських та Всеукраїнських змаганнях.

Важливими напрямками діяльності ПНЗ визначаються фізкультурно-спортивний і оздоровчий. У гуртках і секціях здійснюється удосконалення фізичного розвитку вихованців, учнів і слухачів, підготовка спортивного резерву для збірних команд України з різних видів спорту, формується здоровий спосіб життя вихованців, учнів і слухачів, необхідні умови для повноцінного оздоровлення, загартування, змістовного відпочинку і дозвілля.

В освітньому процесі ПНЗ раціонально застосовуються різні організаційні форми: заняття з фізичної культури; фізкультурно-оздоровчі заходи (ранкова гімнастика, фізкультхвилинка, фізкультпауза, загартувальні процедури); форми організації рухової активності у повсякденному житті (заняття фізичними вправами на прогулянках, фізкультурні свята і розваги, дитячий туризм, рухливі ігри, самостійна рухова діяльність, дні та тижні здоров'я, індивідуальна робота з фізичного виховання).

За формою організації занять фізичною культурою та кількістю школярів, залучених до них, виділяють: масові заходи спортивного і оздоровчого спрямування, секційні і гурткові, індивідуальні, самостійні заняття. У ПНЗ та ДЮСШ існують певні особливості форм організації фізкультурно-оздоровчої роботи (табл. 1).

Організація і проведення масових заходів спортивного спрямування має особливості в ПНЗ та ДЮСШ. Спортивні ігри, фестивалі-конкурси, спортивно-масові заходи серед дітей проводяться на всеукраїнському, обласному, міському, районному рівнях. Як правило, в них беруть участь вихованці ДЮСШ, проте можуть бути і учні ПНЗ:

- Всеукраїнська спортивна гра «Старти надій»;
- Всеукраїнська військово-патріотична спортивна гра «Зірниця»;
- Всеукраїнська дитячо-юнацька військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура»);
- Всеукраїнський фестиваль-конкурс «Молодь обирає здоров'я»;
- Всеукраїнський конкурс – захист сучасної моделі навчального закладу «Школа сприяння здоров'ю»;
- Всеукраїнський спортивно-масовий захід серед дітей «Олімпійське лелечення»;
- «Спортивні ігри юних олімпійців»;
- Літні дитячі Олімпійські ігри «Київ-2013» для дітей із дитячих таборів відпочинку з денним перебуванням на базі навчальних закладів міста.

Серед перелічених масових заходів спортивного спрямування основна частина проводиться досить давно, близько десяти років, мають затверджені положення і правила змагань. Нещодавно

ініційовано проведення «Спортивні ігри юних олімпійців», присвячених олімпійському сторіччю Києва. Змагання проводяться серед учнів 6–10-х класів міських навчальних закладів за сімома видами програми: комплексна естафета «Веселі старти», вуличний баскетбол, міні-футбол, шахи, плавання, спортивне багатоборство та дартс.

Одним із кроків до покращення фізкультурно-оздоровчої і виховної роботи в таборах відпочинку з денним перебуванням на базі навчальних закладів міста Києва стало проведення Літніх дитячих Олімпійських ігор «Київ–2013» для дітей із дитячих таборів відпочинку з денним перебуванням на базі навчальних закладів міста. Мета заходу є формування здорового способу життя, підвищення рухової активності, зміцнення здоров'я дітей і популяризація масового спорту. У спортивних змаганнях брали участь десять найкращих збірних команд від усіх районів міста Києва у чотирьох видах змагань – пляжному футболі, жіночому футболі, піонерболі та веселих стартах. За результатами цих змагань визначено абсолютного чемпіона Літніх дитячих Олімпійських ігор «Київ–2013».

Вихованці ДЮСШ беруть участь у масових заходах спортивного спрямування, які передбачені «Єдиним календарним планом фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України на поточний рік». В ньому плануються спортивні змагання з літніх олімпійських, зимових олім-

пійських, неолімпійських видів спорту, спорту інвалідів, спортивних змагань загальнодержавного рівня серед представників окремих верств населення, працівників окремих галузей, забезпечення участі національних збірних команд у таких міжнародних змаганнях на території України та за кордоном Міністерством молоді та спорту України, спорту ветеранів з олімпійських і неолімпійських видів спорту. Спортивні змагання ґрунтуються на природній схильності дітей до здорового суперництва і можливості об'єктивного порівняння результатів. Вони організовують, згуртовують колектив, спрямовують на досягнення успіхів, навчають перемагати. Педагогічно організовані спортивні змагання мають відповідати таким вимогам: знання учнями його правил і об'єктивне підведення підсумків, можливості для підвищення емоційного тону й активності учнів, залучення вихованців до аналізу змагань, гласність та наочне оформлення процесу і результатів, матеріальне і моральне стимулювання учасників.

Масові заходи оздоровчого спрямування проводяться в ПНЗ і ДЮСШ, згідно з річним планом роботи. Фізкультурні свята, які відбуваються в школі протягом року, вимагають ретельної організації керівниками гуртків, тренерами-викладачами, батьками. До участі в них слід заохочувати більшість школярів. До програми зимових свят включають лижні прогулянки, катання на санках і ковзанах. Під час весняних канікул можливо проводи-

Таблиця 1 – Порівняльний аналіз форм організації фізкультурно-оздоровчої роботи в позашкільному навчальному закладі (1) та дитячо-юнацькій спортивній школі (2)

Форма організації	1	2
Масові заходи спортивного спрямування	<i>Залучення одночасно великої кількості учасників (30 і більше дітей)</i>	
	Спортивні ігри, фестивалі-конкурси, спортивно-масові заходи серед дітей	Спортивні змагання за видами спорту згідно з Єдиним календарним планом фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України на поточний рік
Масові заходи оздоровчого спрямування	<i>Залучення одночасно великої кількості учасників (30 і більше дітей)</i>	
	Масові ігри, змагання, спортивні розваги, свята, конкурси, естафети, фестивалі, зустрічі з відомими спортсменами; відвідування екскурсій, музеїв, виставок тощо	Спеціалізовані спортивні свята, тематичні свята; зустрічі зі знайомими спортсменами; екскурсії, культпоходи до музеїв, виставок тощо
Секційні та гурткові заняття	<i>Охоплення обмеженої кількості школярів (10–25 дітей)</i>	
	Гурток, студія, клуб, секція	Спортивна секція
Індивідуальні заняття	<i>Розвиток та підтримка обдарованих і талановитих вихованців (1–5 осіб)</i>	
	Індивідуальні заняття, фізкультурно-оздоровчі та навчально-тренувальні заняття, підготовка до участі у спортивних, туристських змаганнях, змаганнях зі спортивно-технічних і прикладних видів спорту	Індивідуальні заняття згідно з індивідуальними планами підготовки спортсменів, груп спортивного вдосконалення і вищої спортивної майстерності
Самостійні заняття	<i>Індивідуальна рухова активність у повсякденному житті</i>	
	Заняття ранковою гімнастикою, фізичними вправами на прогулянках, участь у фізкультурних святах і розвагах, дитячий туризм, рухливі ігри, самостійна рухова діяльність, індивідуальна робота з фізичного виховання	

ти гімнастичні свята, до програми яких включено вільні вправи, гімнастичні змагання, показові виступи гімнастів – майстрів спорту і першорозрядників, масові ігри, спортивні атракціони. Восени і навесні свята проводяться на відкритому повітрі: на стадіоні, спортивному майданчику, в парку або на лісовій галявині. Зазвичай, програма свята оздоровчого спрямування включає святкове відкриття і закриття (парад учасників, нагородження, тощо), спортивно-показову частину (показові виступи, змагання), і масово організовану частину (ігри, атракціони, конкурси, вікторини).

Секційні і гурткові заняття проводяться з обмеженою кількістю вихованців. Положеннями про позашкільний навчальний заклад та дитячо-юнацьку спортивну школу визначаються норми наповнюваності таких занять – 10–15 дітей, в окремих випадках – не більш як 25. Відповідно до навчальних програм з видів спорту в ДЮСШ займаються, як правило, 15 дітей у групах початкової підготовки.

Згідно зі змінами, що вносяться до Положення про позашкільний навчальний заклад (433-2001-п), затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 769, подано визначення структурних одиниць позашкільного навчального закладу.

Г у р т о к – об'єднання вихованців, учнів і слухачів відповідно до їх нахилів, здібностей, інтересів до конкретного виду діяльності з урахуванням їх віку, психофізичних особливостей, стану здоров'я.

Г р у п а – складова гуртка, відділу, відділення або іншого творчого об'єднання одного профілю.

С е к ц і я – об'єднання вихованців, учнів і слухачів для проведення дослідницької, пошукової та експериментальної роботи з різних проблем науки, техніки, мистецтва, а також за спортивно-технічним, туристсько-краєзнавчим або іншим напрямом діяльності.

С т у д і я – об'єднання вихованців, учнів і слухачів із різних видів або жанрів мистецтва: музичного, вокально-хорового, театрального, хореографічного, фольклорного, фольклорно-етнографічного, акторського, образотворчого, декоративно-ужиткового, кіно-, відео-, фотоаматорського, літературно-творчого, композиторського [4].

Гуртки, студії, секції працюють за типовими навчальними планами і програмами, що затверджуються центральним органом виконавчої влади. Також ПНЗ можуть планувати роботу гуртків, секцій, відділів, відділень за іншими навчальними планами і програмами за умови затвердження їх відповідними місцевими органами виконавчої влади [4].

Гуртки фізкультурно-спортивного та оздоровчого напрямів позашкільної освіти мають застарілу базу навчальних програм, яка не в повному обсязі відповідає викликам сучасності. Проте можливості ПНЗ дозволяють побудувати сучасний навчально-виховний процес фізкультурно-оздоровчої спрямованості – виховання культури здоров'я особистості. Спортивні секції ДЮСШ функціонують відповідно до навчальних програм з видів спорту. Достатня їх кількість переглянута і затверджена протягом останніх п'яти років, враховуючи сучасні тенденції. Для проведення навчально-виховної, навчально-тренувальної та спортивної роботи позашкільним навчальним закладам надаються в користування (оренду) спортивні об'єкти, культурні, оздоровчі та інші заклади безоплатно або на пільгових умовах. Це розширює потенційні можливості реалізації навчальних програм.

Індивідуальні заняття (учнів і слухачів) спрямовані на здобуття ними практичних навичок та оволодіння знаннями в сфері фізичної культури та спорту для задоволення їх потреб у професійному самовизначенні і творчій самореалізації. У ПНЗ індивідуальні фізкультурно-оздоровчі та навчально-тренувальні заняття готують до участі у спортивних, туристських змаганнях, змаганнях зі спортивно-технічних і прикладних видів спорту. До занять залучаються 1–5 вихованців. В ДЮСШ індивідуальні заняття проводяться згідно з індивідуальними планами підготовки спортсменів, груп спортивного вдосконалення і вищої спортивної майстерності. З метою підготовки юних спортсменів до кваліфікаційних та інших змагань за видами спорту в групах вищої спортивної майстерності займаються по чотири учня.

Найвищим рівнем підготовленості і вихованості учнів в гуртках фізкультурно-спортивного та оздоровчого напрямів позашкільної освіти та спортивних секціях ДЮСШ можна вважати залучення до самостійних занять, які є проявом індивідуальної рухової активності у повсякденному житті. Прикладом можуть бути заняття ранковою гімнастикою, фізичними вправами на прогулянках, участь у фізкультурних святах і розвагах, дитячий туризм, рухливі ігри, самостійна рухова діяльність, індивідуальна робота з фізичного виховання, виконання обов'язкових комплексів щоденно з метою підтримки здоров'я або зменшення маси тіла.

Наведена вище характеристика організації фізкультурно-оздоровчої роботи в комплексних і профільних (ДЮСШ) позашкільних навчальних закладах дозволяє виокремити особливості її форм і з'ясувати спрямованість в зазначених закладах освіти. Отже, такі форми організації фізкультурно-оздоровчої роботи, як масові заходи спортивного і оздоровчого спрямування, секційні

й гуртові заняття, індивідуальні заняття, самостійні заняття спрямовані на забезпечення достатнього рівня рухової активності, розвиток дитячого спорту, залучення до занять популярними видами оздоровчо-рекреаційної рухової активності, створення культури активного здорового відпочинку, ведення здорового способу життя дітей та молоді.

Переваги складових організації фізкультурно-оздоровчої роботи ПНЗ комплексних над профільними – ДЮСШ: в комплексних ПНЗ проводяться масові заходи оздоровчого спрямування, які мають оздоровчо-виховний характер; в масових заходах спортивного спрямування (ДЮСШ) не завжди приділяється належна увага переможеним, їх емоційному стану. На заняттях у ПНЗ формуються потреби в регулярних заняттях руховою активністю. Навчально-тренувальні заняття у ДЮСШ спрямовані також на досягнення високих спортивних результатів. Кількість навчальних годин на тиждень на заняття гуртків і секцій фізкультурно-спортивного і оздоровчого напрямку ПНЗ – від 4 до 12 год (індивідуальні заняття), у ДЮСШ – від 6 до 32 год (групи вищої спортивної майстерності). Така завантаженість у ДЮСШ для сучасних дітей обтяжлива фізично й інтелектуально, тому що створює напруження ефективному навчанню в загальноосвітніх навчальних закладах. Самостійні заняття в повсякденному житті складно організувати при великому навантаженні протягом тижня у ДЮСШ. Такі труднощі створюють зворотний ефект: діти і молодь залишають заняття в спортивних секціях навіть за наявних спортивних досягнень.

Висновки:

1. Основними формами організації фізкультурно-оздоровчої роботи в ПНЗ залежно від змісту і кількості вихованців, залучених до неї, є масові заходи спортивного і оздоровчого спрямування,

заняття – секційні й гуртові, індивідуальні й самостійні.

2. У ПНЗ та ДЮСШ існують особливості організації фізкультурно-оздоровчої роботи. Масові заходи спортивного спрямування відповідно до «Єдиного календарного плану фізкультурно-оздоровчих та спортивних заходів України на поточний рік» проводяться у ДЮСШ. Масові заходи оздоровчого спрямування характерні комплексним ПНЗ. Секційні і гурткові заняття у ПНЗ і ДЮСШ відрізняються змістом і спрямованістю навчальних програм, кількістю навчальних годин на тиждень, якісною характеристикою виховної направленості. Індивідуальні заняття різняться наповнюваністю груп і метою проведення занять. Самостійні заняття вихованців є найвищим рівнем підготовленості і вихованості учнів в гуртках фізкультурно-спортивного та оздоровчого напрямів позашкільної освіти та спортивних секціях ДЮСШ.

3. Фізкультурно-оздоровча робота в ПНЗ має оздоровчо-виховний характер, що формує потреби в регулярних заняттях руховою активністю, а в ДЮСШ – спортивний, спрямований на досягнення високих спортивних результатів.

4. Оздоровчо-виховний характер масових заходів оздоровчого спрямування, а також гурткових і секційних занять, неперенавантаженість навчальними годинами, можливості осучаснення змісту навчальних програм виступають перевагами в складових організації фізкультурно-оздоровчої роботи ПНЗ.

Перспективи подальших досліджень полягають у створенні ефективних і сучасних навчальних програм гуртків і секцій фізкультурно-спортивного і оздоровчого спрямування ПНЗ, з метою формування здоров'язберігаючих компетенцій, потребує розвитку.

Література

1. *Визитей Н. Н.* Философия спорта: диалоги об онтологических основаниях и смысловой целесообразности / Н. Н. Визитей, М. М. Ибрагимов, Е. В. Андреева // Актуал. пробл. фіз. культури і спорту. – 2013. – № 26 (1). – С.66–72.
2. *Дутчак М.* Методологічні засади організації фізичного виховання в навчальних закладах України / М. Дутчак, С. Трачук // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2012. – № 2 (8). – С.11–16.
3. *The state of food and agriculture.* – Rome: Food and agriculture organization of the United Nations, 2013. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.fao.org/docrep/018/i3300e/i3300e.pdf>.
4. *Зміни, що вносяться до Положення про позашкільний навчальний заклад (433-2001-п), затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 769.* – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/769-2010-%D0%BF>.
5. *Ибрагимов М. М.* Идеалы, цели и ценности как смыслодержательные экзистенциалы в аксиологии спорта и физического содержания / М. М. Ибрагимов // Актуал. пробл. фіз. культури і спорту. – 2012. – № 25 (3). – С.39–45.
6. *Проект Закону України «Про Загальнодержавну соціальну програму розвитку фізичної культури і спорту на 2013–2017 роки».* – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/8969>.

7. *Столяров В. И.* Философия спорта: актуальное интервью о ее месте в теоретической системе физической культуры / В. И. Столяров, М. М. Ибрагимов // Актуал. пробл. фіз. культури і спорту. – 2012. – №25 (3). – С.46–53.
8. *Фішев С. О.* Деякі аспекти формування в дітей та молоді культури здоров'я та здорового способу життя у процесі фізичного виховання / С. О. Фішев, Ю. О. Фішев // Слобожан. наук.-спорт. вісн. : [наук.-теор. журн.]. – Х. : ХДАФК, 2013. – № 3 (36). – С. 197–199.

References

1. *Vizitei N.* Philosophy of sport: Dialogues on ontological grounds and semantic appropriateness / N. Vizitei, M. Ibrahimov, E. Andreeva // Contemporary problems of physical culture and sport. – 2013. – N 26(1). – P. 66–72.
2. *Dutchak M.* Methodological principles of physical education in schools of Ukraine/ M. Dutchak, S. Trachuk // Physical activity, health and sport. – 2012. – N 2(8). – P. 11–16.
3. *The state of food and agriculture.* – Rome: Food and agriculture organization of the United Nations, 2013. – [Electronic resource] // Access mode: <http://www.fao.org/docrep/018/i3300e/i3300e.pdf>.
4. *Changes made to the Statement on out-of-school educational establishments (433-2001-п), approved by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on August 27, 2010 N 769* – [Electronic resource] // Access mode: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/769-2010-%D0%BF>.
5. *Ibrahimov M.* Ideals, goals and values as semantic existentials in axiology of sport and physical content / M. Ibrahimov // Contemporary problems of physical culture and sport. – 2012. – N 25(3). – P. 39–45.
6. *Draft Law of Ukraine "On State Social Program of Physical Education and Sport for 2013–2017 years"* – [Electronic resource] // Access mode: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/8969>.
7. *Stoliarov V.* Philosophy of Sports: actual interview about its place in the theoretical system of physical culture / V. Stoliarov, M. Ibrahimov // Contemporary problems of physical culture and sport. – 2012. – N 25 (3). – P. 46–53.
8. *Fishev S.O.* Some aspects of development of culture of health and healthy lifestyle in children and youth through physical education / S.O. Fishev, Yu.O. Fishev // Slobozhanskyi naukovo-sportyvnyi visnyk. – 2013. – N 3(36). – P. 197–199.